

**ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долішнього НАН України»**

**РЕГІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ ЕКОСИСТЕМИ:
НАПРЯМИ РОЗБУДОВИ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Монографія

ЛЬВІВ – 2016

**State Institution «Institute of Regional Research
named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»**

**REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEMS:
DEVELOPMENT DIRECTIONS IN TERMS
OF EUROPEAN INTEGRATION**

Monograph

Apriori

LVIV – 2016

УДК 332.146:330.341.1:339.924

Д-13

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»
(протокол № 5 від 11.05.2016 р.)*

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор О. Є. Кузьмін
(Національний університет «Львівська політехніка»)

доктор економічних наук, професор Н. Е. Дєсва
(Київський національний торговельно-економічний університету)

доктор економічних наук, професор Е. М. Забарна
(Одеський національний політехнічний університет)

Давимука С. А., Федулова Л. І.

Д-13 Регіональні інноваційні екосистеми: напрями розбудови в умовах європейської інтеграції : монографія / С. А. Давимука, Л. І. Федулова // ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». – Львів, 2016. – 464 с.

ISBN 978-617-328-6

Розкрито сутність сучасних теорій регіонального та інноваційного розвитку, що впливають на здійснення інноваційних процесів. Проаналізовано європейський досвід формування регіональних інноваційних екосистем.

Представлено результати дослідження процесу розбудови регіональних інноваційних екосистем України в умовах євроінтеграційних викликів. Здійснено оцінювання стану інноваційності регіонів та ідентифіковано параметри складових регіональних інноваційних екосистем. Визначено напрями та розроблено механізми активізації процесу формування сучасних регіональних інноваційних екосистем в Україні, запропоновано інструменти реалізації сучасної парадигми регіональної інноваційної політики.

Для науковців, державних службовців, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

The nature of modern regional and innovative development theories influencing the activity of investment processes is revealed. European experience of forming of regional innovative ecosystems is analyzed.

Results of research of regional innovative ecosystems development process in Ukraine in terms of European integration challenges are outlined. Evaluation of regions' innovative condition is conducted and parameters of regional innovative ecosystems' components are identified. Directions of activation of modern regional innovative ecosystems forming process in Ukraine are defined and the relevant mechanisms are developed. Instruments of implementation of modern regional innovative policy paradigm are suggested.

For scientists, public officials, teachers, post-graduate students and economic specialties students of higher educational establishments.

УДК 332.146:330.341.1:339.924

ISBN 978-617-328-6

© С. А. Давимука, Л. І. Федулова, 2016

© ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ТЕОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	15
1.1. Теорії регіоналізму в умовах глобалізації	15
1.2. Аналітичний дискурс теорії інтеграції	25
1.3. Концепція сталого розвитку	30
1.4. Теоретичні концепції регіональних інноваційних систем	32
1.5. Інноваційні екосистеми: сутність і методологічні засади формування	44
РОЗДІЛ 2. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ	56
2.1. Нова парадигма регіональної інноваційної політики	56
2.2. Регіональне і транскордонне співробітництво в Європі	68
2.3. Стратегічний вибір різних типів регіонів	77
2.4. Ефективність регіональних інноваційних екосистем: кращі практики	85
РОЗДІЛ 3. РЕГІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ ЯК МОДЕЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ	95
3.1. Значення кластера як ефективної форми розвитку регіонів	95
3.2. Структура взаємодії елементів регіонального інноваційного кластера	103
3.3. Політика кластеризації Європейського Союзу	113
3.4. Моделі створення інноваційних кластерів у регіонах	123
3.5. Сучасні інноваційно-технологічні хаби	130
РОЗДІЛ 4. СТАН І ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ В УКРАЇНІ	145
4.1. Загальний стан соціально-економічного розвитку регіонів	145
4.2. Інноваційний профіль економіки України	163
4.3. Інноваційність економіки ЄС та України: напрями скорочення розриву	179
4.4. Оцінка стану розвитку регіональних інноваційних систем	189

РОЗДІЛ 5. МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	207
5.1. Концептуальні засади формування інноваційної екосистеми регіону	207
5.2. Нова парадигма регіональної інноваційної політики	216
5.3. Інституційні механізми формування регіональної інноваційної екосистеми.....	228
5.4. Інструменти регіонального інноваційного розвитку	243
5.5. Механізми активізації процесу формування сучасних регіональних інноваційних екосистем в Україні.	255
РОЗДІЛ 6. МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ: «ЕКОСИСТЕМА - ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ»	276
6.1. Проривна технологічна політика	276
6.2. Розвиток індустріальних парків як субмодулей регіональної інноваційної екосистеми регіонів.....	282
6.3. Формування технологічного середовища	297
РОЗДІЛ 7. МОДЕЛЬ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	310
7.1. Інноваційний профіль Львівської області	310
7.2. Стратегія інноваційного лідера.....	329
7.3. Розвиток інноваційного сценарію.....	337
7.4. Визначення центрів компетенцій.....	344
7.5. Інструменти «розумної» інноваційної політики	348
РОЗДІЛ 8. ДЕТЕРМІНАНТИ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗБУДОВИ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ В УКРАЇНІ.....	359
8.1. Виклики та передумови посилення інноваційного розвитку економіки України	359
8.2. Формування креативної економіки регіонів	373
8.3. Взаємодія інституційних елементів регіональної інноваційної екосистеми.....	390
8.4. Механізми посилення ролі інтелектуальної власності	412
8.5. Університети в регіональній інноваційній екосистемі	426
8.6. Критерії інноваційного характеру регіональної екосистеми	447
ПІСЛЯМОВА	452

CONTENT

PREFACE	8
CHAPTER 1. MODERN REGIONAL DEVELOPMENT THEORIES	15
1.1. Regionalism theories in terms of globalization.....	15
1.2. Analytical discourse of integration theory.....	25
1.3. Sustainable development concept	30
1.4. Theoretical concepts of regional innovative systems	32
1.5. Innovative ecosystems: nature and methodological basis of forming	44
CHAPTER 2. EUROPEAN EXPERIENCE OF FORMING OF REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEMS.....	56
2.1. New paradigm of regional innovative policy	56
2.2. Regional and cross-border cooperation in Europe	68
2.3. Strategic choice of different types of regions	77
2.4. Efficiency of regional innovative ecosystems: best practices	85
CHAPTER 3. REGIONAL INNOVATIVE CLUSTERS AS THE MODELS OF REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEMS	95
3.1. Importance of cluster as efficient form of regions' development	95
3.2. Structure of interrelation between the elements of regional innovative cluster	103
3.3. Cluster policy in European Union	113
3.4. Models of innovative clusters creation in regions.....	123
3.5. Modern innovative-technological hub.....	130
CHAPTER 4. NATURE AND PRECONDITIONS OF FORMING OF REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEMS IN UKRAINE.....	145
4.1. General condition of regions' social and economic development ...	145
4.2. Innovative profile of Ukraine's economy	163
4.3. Innovativeness of the EU and Ukrainian economies: directions to narrow the gap	179
4.4. Evaluation of regional innovative systems' development condition	189

CHAPTER 5. MECHANISMS OF FORMING OF REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEMS IN UKRAINE IN TERMS OF EUROPEAN INTEGRATION	207
5.1. Conceptual basis of forming of region's innovative ecosystem	207
5.2. New paradigm of regional innovative policy	216
5.3. Institutional mechanisms of forming of regional innovative ecosystem	228
5.4. Instruments of regional innovative development	243
5.5. Mechanisms of activation of modern regional innovative ecosystems forming process in Ukraine	255
CHAPTER 6. MODERNIZATION OF REGIONS' PRODUCTION ACTIVITY: «ECOSYSTEM – INNOVATIVE STRATEGY».....	276
6.1. Breakthrough technological policy	276
6.2. Development of industrial parks as sub-modules of regional innovative ecosystem	282
6.3. Forming of technological surrounding	297
CHAPTER 7. MODEL OF REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEM IN LVIVSKA OBLAST	310
7.1. Innovative profile of Lvivska oblast	310
7.2. Strategy of innovative leader	329
7.3. Development of innovative scenario	337
7.4. Defining of competence centers	344
7.5. Instruments of «smart» innovative policy	348
CHAPTER 8. DETERMINANTS OF REGIONAL INNOVATIVE ECOSYSTEMS' EFFICIENT DEVELOPMENT IN UKRAINE	359
8.1. Challenges and preconditions of strengthening of Ukrainian economy's innovative development	359
8.2. Forming of regions' creative economy	373
8.3. Interrelation of institutional elements of regional innovative ecosystem	390
8.4. Mechanisms of strengthening of intellectual property role	412
8.5. Universities in regional innovative ecosystem	426
8.6. Criteria of regional ecosystem's innovative nature	447
CONCLUDING REMARKS	452

ПЕРЕДМОВА

В умовах глобалізаційних викликів одним з основних чинників успішного розвитку регіонів є їх здатність перейти на шлях нової соціально-технологічної парадигми й таким чином забезпечити конкурентоспроможність. Причинами посилення уваги до регіонального розвитку на сучасному етапі є можливості регіону швидко й адекватно реагувати на зміну внутрішньої й зовнішньої кон'юнктури, а також гнучко змінювати параметри економіки в напрямі підтримки інноваційного середовища. Як показують результати останніх досліджень у сфері регіоналізму, основою конкурентоспроможності регіону може стати його інноваційна екосистема, що інтегрує науково-технологічний, інвестиційний і людський потенціали на засадах мережевої організації інноваційної діяльності.

Результати застосування положень теорій регіонального економічного розвитку показують, що успіх державної економічної політики багато в чому залежить від того, наскільки нові знання формуються залежно від характеру завдань при реалізації планів соціально-економічного розвитку регіону і наскільки тісно взаємодіють місцеві еліти (насамперед учені і підприємці) для обміну знаннями, вибору правильного напрямку своїх інтелектуальних зусиль, оцінки результатів і, якщо необхідно, корегування розвитку.

В Україні прийнята до виконання «Стратегія сталого розвитку України на період до 2020 року», яка визначає цілі, напрями, пріоритети розвитку країни та передбачає врахування економічного, соціального та екологічного факторів у ролі детермінантів здійснення реформ. Досягти накреслених цілей можливо при формуванні сучасної інноваційної системи, що включає не лише учасників інноваційного процесу, але й усіх суб'єктів господарювання. На сьогодні ж практика така, що, нехтуючи зазначеними положеннями при виборі стратегічного курсу, Україна має не сформований згідно з умовами конкурентного середовища науково-технологічний і виробничий комплекс як власне джерело технологічних нововведень, де не створено середовище для закріплення придбаних у ході трансферу технологій, котрі забезпечать модернізацію виробництва та випуск конкурентоспроможної продукції, звідси – країна постійно просувається шляхом перманентного відставання та поглиблення технологічної залежності від економічно розвинених країн.

Протягом останніх років у результаті визнання необхідності формування інноваційного шляху розвитку значення «регіону» значно зросло. Сьогодні розвиток регіону розглядається як первинний рівень формування національної інноваційної системи. Найбільш яскраво така ситуація спостерігається в країнах-членах Європейського Союзу (ЄС), які пройшли відповідний шлях створення економіки знань і формування інноваційного простору й вважають визначення й реалізацію регіональної інноваційної політики необхідною умовою досягнення успіху. Досвід провідних країн світу показує, що на початку ХХІ ст. інноваційні системи перетворилися в стратегічний фактор зростання й суттєво впливають на структуру суспільного виробництва й організацію економічної діяльності, стабілізують соціальну ситуацію в країні. Водночас, у зв'язку із зростанням ролі екологічного фактора та екологічних інновацій у формуванні господарюючих систем різного рівня, в останні роки актуалізуються дослідження феномену інноваційних екосистем.

Нові явища в процесах інноваційного розвитку окремих країн-членів ЄС, а також на рівні регіонів ЄС були розглянуті в роботах європейських економістів-теоретиків і експертів-практиків (Ф. Кук, А. Ізаксен, Б. Ешем, М. Гертлер та ін.). Проблеми формування інноваційної економіки досліджені в працях учених нідерландської інноваційної школи (К. Новлер, Х. Холландерс, Т. Данневік, А. Арундель, Л. Соете, Р. Уінтез). Суттєвий внесок у вивчення цих питань внесли й італійські вчені: А. Піккалуга, Л. Ферруччі, Д. Поркедду, М. Лаццероні, А. Гамбарделла. Результати глибоких досліджень проблем розвитку регіональної інноваційної системи, промислової політики, інноваційного й стратегічного управління регіонами відображено в роботах Е. М. Бергмана, Г. Б. Клейнера, Б. А. Лундвалла, П. Кругмана, М. Портера, Т. Роландта, С. Розенфельда, А. Саксеніана, Е. Дж. Фезера, К. Фрімена, П. ден Хертога, М. Енрайта та ін.

Важливу роль у формуванні засад і визначенні пріоритетів регіональної політики в Україні відігравали та відіграють вітчизняні вчені-регіоналісти Львівської, Київської, Донецької, Одеської та Харківської наукових шкіл, які беруть активну участь у підготовці нормативно-законодавчих актів. Так, ученими Інституту регіональних досліджень НАН України, починаючи з 1996 р., було напрацьовано теоретико-методологічні засади формування регіональної політики та запропоновано механізми її реалізації. Результатом проведених досліджень стали перші в Україні монографії з проблематики

регіональної політики, серед яких «Регіональна політика: методологія, методи практика» 2001 р.)¹. Наукові напрацювання Львівської школи регіоналістики були використані при підготовці Концепції регіональної політики України 2001 р., Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 р., проекту закону «Про засади державної регіональної політики» та розробки низки регіональних стратегій.

Водночас час багато проблем формування інноваційної економіки на регіональному рівні залишаються все ще не дослідженими. Це пояснюється насамперед тим, що сама концепція інноваційної економіки постійно перебуває у стадії формування. Також важливо те, що розробка окремих рекомендацій щодо формування тих чи інших типів інноваційних політик лише недавно почала здійснюватися на практиці. Детальний аналіз досвіду європейських країн, вивчення інноваційної економіки й інноваційних систем країн-членів ЄС на регіональному рівні допоможе ученим і експертам знайти правильні шляхи формування інноваційної економіки в Україні, і, можливо, уникнути деяких помилок.

Проголошений курс на модернізацію, що передбачає створення нової соціально-економічної системи країни, має враховувати розвиток його регіонального компонента, у тому числі формування внутрішніх мотиваційних інститутів, що забезпечують збалансований розвиток регіональної економіки на основі ефективного творчого потенціалу населення. Проте слід враховувати, що інновації це не лише високотехнологічні продукти і наукоємні вироби, але й результат безперервного поліпшення всіх складових регіональної економіки, як база для формування просторового розвитку, що забезпечує стійке зростання валового регіонального продукту. Інноваційна діяльність активізує нові точки зростання в економічному просторі, доповнюючи зміст регіональних інноваційних підсистем новими якостями – синергетикою і мультиплікативним ефектом, дозволяє вирівнювати стадійні і секторальні дисбаланси просторового розвитку.

Вирішення більшості регіональних проблем досить гнучко вкладається в межі інноваційного екопідходу, який пропонує широкі можливості щодо створення сприятливого інвестиційного й ділового клімату, обов'язково включаючи в обов'язковому порядку розвиток

¹ Регіональна політика: методологія, методи, практика : [монографія] / [Долішній М. І., Злупко С. М., Вовканич С. Й., Шульц С. Л. та ін.] ; за ред. М. І. Долішнього ; НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2001. – 486 с.

регіональної конкуренції й конкурентоспроможності, і передбачає поглиблення регіональної науково-технологічної спеціалізації та реалізації оригінальних бізнес-моделей, які забезпечать сталий соціально-економічний розвиток регіону.

Основні теоретичні положення і висновки, відображені в цій монографії, можуть бути використані в процесах удосконалення механізму державного регулювання науково-технологічного та інноваційного розвитку як на державному рівні, так і на рівні регіону: при прогнозуванні і розробці державних цільових програм, регіональних програм, при визначенні пріоритетних напрямів розвитку науки, технології в Україні. Науково обгрунтовані рекомендації державним і регіональним органам влади можуть застосовуватися при розробці стратегій соціально-економічного розвитку, національної інноваційної системи, регіональних інноваційних підсистем, кластерних стратегій.

PREFACE

Under the globalization challenges ability of regions to switch to the way of new social and technical paradigm and, thus, to maintain competitive ability is one of the major factors of their successful development. Nowadays attention paid to regional development grows due to regions' ability to quickly and adequately react to the change of internal and external market environment and to change economic parameters in flexible way towards maintenance of innovative surrounding. Latest research in the sphere of regionalism shows that innovative ecosystem, which integrates scientific-technological, investment and human potentials on the ground of network organization of innovative activity, can become the basis of regional competitiveness.

Results of application of regional economic development theories show that success of public economic policy to a great extent depends on how much the new knowledge is formed according to the nature of tasks in the course of implementation of socio-economic development plans of the region, and how closely local elites cooperate (first of all scientists and entrepreneurs) to exchange experience, to choose right direction of their intellectual endeavors, to assess results, and, if necessary, to adjust development.

Ukraine adopted the "Strategy of Sustainable Development of Ukraine until 2020". It defines goals, directions and priorities of state development, and stipulates considering of economic, social and ecological factors as the determinants of conducting the reforms. Achievement of planned goals is possible in the course of forming of modern innovative system that includes not only the participants of innovative process, but also all economic entities. However, current practice shows that Ukraine neglects the abovementioned provisions while choosing the strategic course and, therefore, lacks the scientific-technological and production complex formed according to the terms of competitive environment as own source of technological innovations. There is no created environment for reinforcement of technologies purchased in the course of transfer that maintain modernization of production and output of competitive production. Thus, the country constantly moves the way of permanent retardation and strengthening of technological dependence on economically developed countries.

Importance of "region" has grown considerably during the last few years as the result of recognizing the necessity to form innovative way of development. Nowadays region's development is considered as initial level of forming of national innovative system. Such situation is the most

vivid in the countries of European Union that have worked their way of creating of knowledge economy and forming of innovative space and consider defining and implementing of regional innovative policy as the necessary condition of success. Experience of world leading countries shows that in the beginning of XXI century innovative systems became the strategic factor of growth, and they influence significantly the structure of social production and organization of economic activity, and stabilize social situation in a country. In the same time, lately the research of innovative ecosystems phenomenon has activated due to the increasing role of ecological factor and ecological innovations in forming of economic systems of different levels.

New phenomena in innovative development processes of certain EU countries and at the level of EU regions are analyzed in the tractates of European economists-theorists and experts-practitioners (P. Cook, A. Isaksen, B. Asheim, M. Gertler, etc). Problems of innovative economy forming are examined in the tractates of Dutch innovation school scientists (K. Novler, H. Hollanders, T. Dannevik, A. Arundel, L. Soete, R. Wintez). Following Italian scientists made considerable contribution to research of these issues: A. Piccaluga, L. Ferucci, D. Porceddu, M. Lacceroni, A. Gambardella. The results of profound research of regional innovative system, industrial policy and regions' innovative and strategic management development problems are outlined in the tractates of E. M. Bergman, G. B. Kleiner, B. A. Lundvall, P. Krugman, M. Porter, T. Roelandt, S. Rosenfeld, A. Saxenian, E. J. Feser, C. Freeman, P. den Hertog, M. Enright, etc.

Domestic scientists-regionalists of Lviv, Kyiv, Donetsk, Odesa and Kharkiv scientific schools play and have always played important role in forming of regional policy basics and defining of priorities in Ukraine, among other things also by participating in preparation of legislative acts. Thus, scientists of the Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine, starting with 1996, have developed theoretical and methodological basis for regional policy forming and suggested the mechanisms of its implementation. The first in Ukraine monographs on the issue of regional policy became the result of conducted research, among them «Regional policy: methodology, methods, practice» published in 2001. Scientific works of Lviv Regionalistics School were used in preparation of the 2001 Concept of Regional Policy of Ukraine, State Strategy of Regional Development till 2015, and Draft Law «On the Basics of State Regional Policy», and in development of the range of regional strategies.

In the same time, many problems of innovative economy forming at regional level remain unexamined. This can be explained primarily by the fact that the innovative economy concept is constantly on the stage of forming. It is important to mention that development of concrete recommendations on forming of certain innovative policy types only lately began to be exercised in practice. Detailed analysis of European countries' experience and examining of innovative economy and innovative systems of EU countries at regional level will help scientists and experts to find right ways to form innovative economy in Ukraine and possibly to avoid some mistakes.

The proclaimed course to modernization with creating of country's new social and economic system should take into account the development of its regional component, including forming of internal motivating institutes that maintain regional economy's balanced development on the basis of efficient creative potential of population. However, it is important to take into account the fact that innovations constitute not only technology intensive products and knowledge intensive goods, but also the result of constant improvement of all regional economy components as the basis for spatial development forming that maintains sustainable gross regional product growth. Innovative activity stimulates new growth areas in economic space by supplementing the nature of regional innovative subsystems with new qualities – synergy and multiplying effect, and enables balancing of phasic and sectoral disparities of spatial development.

Solution of the majority of regional problems flexibly enough fits into innovative eco-approach that opens massive possibilities in terms of creation of favourable investment and business environment, including on the mandatory basis the development of regional competitiveness and competitive ability, and stipulates expansion of regional scientific and technological specialization and implementation of original business-models to maintain sustainable social and economic development of a region.

Major theoretical provisions and conclusions presented in the monograph can be used in the processes of improvement of innovative and scientific-technological development state regulation mechanism both at state and regional levels: in prognosis and development of state targeted programs and in defining the priority directions of science and technology development in Ukraine. Scientifically grounded recommendations for state and regional authorities can be used in elaboration of socio-economic development strategies, national innovative system, regional innovative subsystems and cluster strategies.

Розділ 1. СУЧАСНІ ТЕОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1.1. Теорії регіоналізму в умовах глобалізації

Теорії регіонального розвитку вказують на характерні особливості еволюції суспільства, а кожна з них належить до певних регіональних процесів і певних регіональних умов. Сьогодні розуміння сутності еволюції регіональних теорій дозволяє визначати основні тенденції й закономірності розвитку економіки регіонів, обґрунтовувати необхідність зміни парадигми регіонального розвитку через суперечливість процесу глобалізації, що проявляється, з одного боку, у необмеженості можливостей світової взаємодії, а з другого, – у нерівномірності розвитку країн і поглибленні диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів.

Для того щоб відповідна сукупність, що представляє собою певну спільність, стала «регіоном», необхідна наявність усіх або частини таких ознак: спільність історичної долі; наявність властивих тільки цій групі особливостей культури (матеріальної й духовної); географічна єдність території; подібний тип економіки; спільна робота в регіональних міжнародних організаціях. Е. Маркузен вважає: «Регіон – це історичне компактне територіальне співтовариство, яке еволюціонує й вміщує у собі фізичне оточення, соціоекономічне, політичне й культурне середовище, а також просторову структуру, відмінну від інших регіонів і територіальних одиниць, таких як місто або нація»². Політологічні аспекти поняття «регіон» підкреслює й відомий дослідник регіональної політики ЄС А. Ландбасо: «якщо перший етап розвитку регіоналістики характеризувався феноменологією, а другий – раціоналізмом і плюралізмом, то нинішній...у своїй основі ідеократичний, плюс до цього – він пронизаний антропоцентризмом і одночасним відходом від так званих загальнонаціональних ідей і доктрин...владно-правовий контекст, у який вписаний даний регіон, настільки важливий, що може переважувати навіть матеріальні детермінанти»³.

---

² Markusen A. Regions: Economics and Politics of Territory / A. Markusen. – Rowman and Littlefield Publishes, 1987. – 48 p.

³ Ландбасо А. К вопросу о теории регионального развития / А. Ландбасо // Федерализм. – 1998. – № 1. – 18-23 с.